

1979-ben születtem Erdőszentgyörgyön, Székelyudvarhelyen élek immár 45. éve. Az (épület)fotózás a hobbim, munkám, küldetésem több mint két évtizede, tanulmányaimat a debreceni Bálint György Újságíró Akadémia fotóriporteri szakán végeztem 1999-2000-ben.

2002 és 2018 között 25 kötetben mutattam be az erdélyi protestáns templomokat – könyvsorozatomban 1500 épületet dokumentáltam kívülről, belülről és madártávlatból, repülőből. Vélhetően én vagyok jelenleg az egyetlen fotós, aki az Erdélyi Református Egyházkerület összes templomát lefotózta, képeim közül nem egy az épített örökség utolsó dokumentumának tekinthető, hiszen a „huszonnegyedik órában” sikerült megörökíteni egyik-másik elhagyott templomot, a teljes pusztulás előtt.

1996-ban a Királyhágómelléki Református Egyházkerület fotópályázatot írt ki *Református templomok a Kárpát-medencében* címmel. El is készítettem néhány képet, és beküldtem. Az elbíráláskor fotóimat díjazták, és a későbbi felhasználás céljával megőrizték. Egy év múlva egy ismerősöm megbízásából fényképeztem le a Székelyudvarhely és Erdőszentgyörgy közötti útszakaszon található, különböző felekezetekhez tartozó 36 templomot. Mindkét esetben azonos volt a megrendelő kitűzött célja: összegyűjteni és megőrizni a különböző felekezetek templomait. Talán e két esemény, talán az, hogy az évek folyamán számos – főként – református templomot fényképeztem, érlelte meg bennem azt a gondolatot, hogy össze kellene gyűjtenem Erdély valamennyi református templomát, bemutatnom a jelennek, megőriznem a jövő számára.

A célom elsősorban a dokumentumkészítés, a valóság pillanatnyi rögzítése volt, mindenféle előzetes „rendezés” nélkül. De akadnak szép számmal olyan felvételeim is, amelyekkel annak is tudok újat mutatni, aki helybéliként minden nap látja templomát. Az első években még gyalog, kerékpárral, autóstoppal és ismerősök segítségével jártam be az egyházmegyéket. Később saját autóval, majd kisrepülővel térképeztem fel Erdély szinte valamennyi térségét, volt olyan esztendő, amikor egyetlen nyár alatt 40 ezer kilométert autóztam e munka révén.

Az első öt kötetet a tavaszi és nyári vakációkban fotóztuk, kolléganőm ugyanis pedagógus lévén csak ezekben a hetekben tudott elkísérni engem. 2007 nyarán csatlakozott ugyanis az „ügyhöz” Szántó Tünde, szilágysomlyói magyartanár, akivel végigjártuk, és lefényképeztük a Küküllői Református Egyházmegye templomait, aztán később is részt vett a monumentális teljes projektben. 2011-ben csatlakozott a „csapathoz” Juhász Ábel telekfalvi lelkipásztor, aki előbb a Sepsis- és Kézdi-Orbai albumokhoz járult hozzá helyismeretével, földi és légi felvételeivel, majd a következő évben szintén munkatársunk volt a Brassói és Kolozsvári Egyházmegyékben is.

A helyi gyülekezetek, az egyszerű emberek, a harangozók, gondnokok, presbiterek mindig nagy örömmel fogadtak, többször meg is vendégeltek egy kis frissen sütött pánkóval, házikenyérrel, kávéval. A lelkészek – noha nekik már nem olyan újdonság a templomokat fényképező ember, turista – is legtöbb esetben készségesen álltak rendelkezésünkre, biztosították a bejutást az épületekbe, sokszor felvittek padlásra, megmutattak rejtett zugokat, érdekességekről számoltak be.

Rengeteg kedves és szomorú történet is gyűlt az évek során a képek mellé, több órányit lehetne mesélni, írni róluk. Ami azonban legelőször mesél egy templomról és gyülekezetéről számomra, az az, hogy van-e virág az Úr asztalán, amikor belépünk. Ha nincs, általában az már a vég kezdetét jelenti: nincsen gyülekezet, vagy csak ritkán van már Istentisztelet. De mesélnek a varrottasok, a padon felejtett szemüvegek az énekeskönyvek mellett, a pókhálók és sajnos a műanyag virágok is. Ahány település, annyi történet... Kristyor (Hunyad megye) temploma például egy nyár alatt elvesztette a teljes tetőszerkezetét, valószínűleg mi voltunk az utolsók, akik még látták az Úr asztalát, a szószékkoronát. Ellenben több helyen meglepődve tapasztaltam, hogy ottjártam után újravakolták kívül-belül a templomot, újrafedték a tetőt, haranglábat, tornyot újítottak, szükség és lehetőség szerint.

A monumentális dokumentum értékű anyagból – hála Istennek és a meghívó szervezeteknek, akik felismerték ezek értékét – több kiállítás is született az évek során, egyebek mellett a budapesti Millenáris Parkban két alkalommal is volt szerencsém önálló tárlatot nyitni, *Itt voltunk, itt vagyunk...* címmel.

A csupán egy-két fős galaci, mezőségi, szórványmagyar gyülekezetek, az impozáns, a düledező falú épületek, az 1400-as évekbeli harangok, az olykor több százéves orgonák, a presbiterek, a lelkészek fényképezőgépem lencsési előtt mind-mind életre szólót meséltek. Bízom benne, hogy ez valamiként „lejön” a képeimről és a 25 kötetes könyvsorozat oldalairól is. És bár alapvetően kordokumentum a hatalmas fotógyűjtemény, reményeim szerint nézői számára egyfajta figyelmeztetés is: ha magukra hagyjuk templomainkat, 10-20 év múlva már nem lesz, amit fényképezni.